

Colofon

Maasgouw '40-'45

Herinneringsplekken aan de Tweede Wereldoorlog in de gemeente Maasgouw en omgeving

De bevrijding van Maasgouw in de Tweede Wereldoorlog

De gemeente Maasgouw kent misschien wel de langst gerekte bevrijdingsgeschiedenis van Nederland. Het heeft namelijk exact vier maanden geduurd voordat de Duitse bezetter uit alle dorpen van Maasgouw was verdreven. Waarom heeft de bevrijding van een paar kleine boerendorpen langs de Maas in Midden-Limburg zo lang geduurd?

Thorn werd op 25 september 1944 als eerste bevrijd en in het laatste dorp Linne kwam pas op 25 januari 1945 een einde aan de oorlog. Het sluzeneiland Osen, gelegen tussen Beegden en Linne, werd overigens pas op 26 februari 1945 definitief van de laatste Duitse soldaten gezuiverd. De bevrijding van het gehele grondgebied heeft dan zelfs 5 maanden en 1 dag geduurd. De reden van deze 'lange bevrijding' van Maasgouw is heel eenvoudig te verklaren. Het gebied is namelijk niet bevrijd in het kader van één militaire operatie en was ook nooit het hoofddoel van enige militaire aanval. Maasgouw was dus eigenlijk een zijtoneel bij de geallieerde bevrijding van West-Europa.

Afhankelijk van de grotere strategische operaties en de militaire ontwikkelingen werden de dorpen van Maasgouw in grofweg drie golven bevrijd. Daarbij vormde de Maas een geduchte barrière. Met de eerste bevrijdingsgolf kwam de Belgische Brigade Piron naar Thorn. De soldaten van deze brigade hadden tot taak de oostelijke flank van de corridor, die was ontstaan naar aanleiding van de luchtlandingen in Arnhem (operatie Market Garden), te beschermen tegen Duitse aanvallen. Het lukte echter niet om de Duitse vijand helemaal over het kanaal Wessem-Nederweert, laat staan de Maas, te jagen. De geallieerde slagkracht was na de mislukking van Market Garden namelijk in eerste instantie gericht op de Scheldemonding in Zeeland. Hierdoor kon de haven van Antwerpen eindelijk voor de bevoorrading gebruikt worden. Deze verlies nog altijd via de invasieplaats Normandië. Half november 1944 was deze klus geklaard en volgde de tweede bevrijdingsgolf, waarbij geallieerde troepen er deze keer wel in slaagden de Duitse bruggenhoofden voor het kanaal Wessem-Nederweert op te ruimen, dit kanaal definitief over te steken en het front te verplaatsen naar de Maas. Ondertussen was eind september 1944 de Amerikaanse opmars in Limburg ten oosten van de Maas boven Sittard gestokt. Het Amerikaanse opperbevel had de strategische keuze gemaakt om de pijlen zijwaarts te richten op de eerste grote Duitse stad Aken, met als gevolg dat de noordwaartse richting ernstig werd afgezwakt. Dit gaf de Duitsers de gelegenheid om de driehoek Sittard-Roermond-Geilenkirchen, de zogenaamde Roerdriehoek, aanzienlijk te versterken en te integreren in hun

beruchte en gevreesde verdedigingslinie de "Westwall". Pas half januari 1945, na de succesvolle omkering van het Duitse Ardennenoffensief, slaagden de geallieerden er in de impasse aan dit Roerdriehoekfront te doorbreken. In deze derde bevrijdingsgolf, die gepaard ging met zware huis-tot-huisgevechten in Echt en Sint Joost en een hevige geallieerd bombardement van Montfort, dat aan 186 burgers het leven heeft gekost, waaronder vele vluchtelingen uit Maasgouw, werden de laatste dorpen van de gemeente bevrijd. Het beeld, zoals zich dat via oorlogsfilms in ons geheugen heeft genesteld, van een uitzinnige bevolking die enthousiast met vlaggetjes zwaaiend en al zingend "Oranje Boven" de geallieerde bevrijders welkom heette, zal voor veel dorpen van Maasgouw niet zijn opgegaan. Daarvoor lagen de dorpen voorafgaande aan hun bevrijding te dicht in de frontlinie. De burgers waren voor het oorlogsgeweld op eigen initiatief op de vlucht geslagen. Of ze werden door de Duitse bezetter gesommeerd hun biezen te pakken met vaak een verplichte evacuatie naar o.a. Friesland en Groningen tot gevolg. Een bijzonder naargeestig lot trof de mannen die tijdens de Grote Kerkrazzia op zondag 8 oktober 1944 werden opgepakt en naar Duitsland werden gedeporteerd. In een kleine plaats als Beegden, werden maar liefst 108 mannen in het zicht van de bevrijding, onder dwang afgevoerd naar werkplaatsen in Duitsland. Beklagenswaardig was ook het lot van de schippers van Maasbracht. Op 30 september 1944 biezen de Duitsers 240 schepen op in de binnenhaven van Maasbracht. De schippers en hun gezinnen zaten daardoor niet alleen zonder werk, maar ook zonder woning. Een gedeelte werd liefdevol opgevangen in de regio, maar moest in december 1944 op last van de Duitsers alsnog evacueren (samen met de plaatselijke bevolking) toen het oorlogfront dreigend naderde. De echte bevrijding kwam dan ook voor veel vluchtelingen, evacuéés en dwangarbeiders bij het definitieve einde van de oorlog in Europa in mei 1945. Pas toen konden zij naar huis terugkeren en de draad van hun leven weer oppakken. De Tweede Wereldoorlog is voor de generaties die het hebben meegemaakt veruit de belangrijkste gebeurtenis in hun leven geweest en is ook in onze huidige tijd nog steeds het jukpunt over goed en fout. Eén ding heeft de oorlog ons beslist geleerd: vrijheid is niet vanzelfsprekend. Daarom is het belangrijk om de verhalen uit de oorlog te blijven vertellen en deze fietskaart draagt daaraan bij.

Bevrijding dorpen van Maasgouw	
Thorn	25 september 1944
Panheel	16 november 1944
Wessem	16 november 1944
Heel	16 november 1944
Beegden	16 november 1944
Ohé en Laak	20 januari 1945
Stevensweert	20 januari 1945
Maasbracht	23 januari 1945
Brachterbeek	23 januari 1945
Linne	25 januari 1945

Route

Aan de hand van het fietsknooppuntennetwerk van Noord- en Midden-Limburg zijn twee fietsroutes uitgezet, waarbij u langs in totaal 41 herinneringsplekken aan de Tweede Wereldoorlog in Maasgouw en omgeving fietst. De meeste plekken zijn aan de route gelegen, voor enkele locaties dient u een ommetje te maken. Let op: u kunt deze routes alleen fietsen als het fietsveer Ohé en Laak-Ophoven (B) in de vaart is (open: mei t/m september elke dag, april en oktober enkel in de weekenden). Kijk ook op de website www.rivierparkmaasvallei.eu/nl/veerpontjes.

1. ROUTE / ERIC HARDEN VC-ROUTE

Startpunt: parkeerplaats Markt in Wessem (tussen KNP52 en KNP42). Sla Havermansstraat in en volg KNP 42-35-84-36-[Eric Harden VC-route*]-11-10-39-04-03-01-22-21-53-52- volg KNP 42 tot Markt.
** Eric Harden VC-route: Volg vanuit KNP 36 KNP15 tot kruispunt Maasbrachterweg - Sla hier rechtsaf en volg Maasbrachterweg, Linnerweg tot rotonde en neem deze driekwart – sla op deze weg bij bord Eric Harden VC rechtsaf onverharde weg in- blijf deze onverharde weg volgen en sla op het einde bij verharde weg rechtsaf- blijf deze verharde weg helemaal volgen tot het einde in Brachterbeek en sla linksaf- na ongeveer 250 meter bereikt u KNP 11 (Tegenover Tergouwen). Volg dan KNP 10*

Km: 41 | WOI-punten: 1 t/m 31

2. ROUTE / WELLINGTON-ROUTE

Startpunt: parkeerplaats aan de Sportlaan - voorbij de brandweerkazerne - in Stevensweert (tussen KNP39 en KNP01). Volg KNP 01-22-21-53-33-34-[Wellington-route*]-35-42-40-10-39- volg 01 tot parkeerplaats Sportlaan
**Wellington-route: volg na KNP 34 KNP 51 en ga bij T-splitsing Schutteheide-Daalzicht rechtsaf. Neem direct het fietspad links (bord Waterwingebied) en blijf dit fietspad langs waterplas De Lange Vieter volgen. Sla aan het einde rechtsaf en volg KNP35.*

Km: 40
WOI-punten: 32 t/m 35, 22 t/m 28, 36 t/m 39, 6,5,4,3,2,40 en 41

1 INFORMATIEBORD MAASLINIE WESSEM
 Wessem, Polstraat
 Tussen KNP 52 KNP 42. U komt langs het infobord

Het informatiebord bevindt zich op de plek waar een kazemat (type S3- een mitrailleurkazemat) van de Maaslinie heeft gelegen. Verschanst achter deze linie hadden de Nederlandse militairen op 10 mei 1940 de onmogelijke taak om de oversteek van de Maas door Duitse legertroepen tegen te houden of in elk geval te vertragen. De plaquette vertelt het verhaal en de heldendaden van de Nederlandse soldaten die in de kazematten in Wessem het leven lieten. Dat ze weinig vertrouwen in een goede afloop hadden, blijkt uit de cynische afscheidsroep van één van hen: "Zij die gaan sterven, groeten u". Enkele gesneuvelde soldaten zijn begraven op het Militaire Ereveld bij de Grebbeberg in Rhenen. De kazematten van Wessem zijn in de jaren zeventig verwijderd.

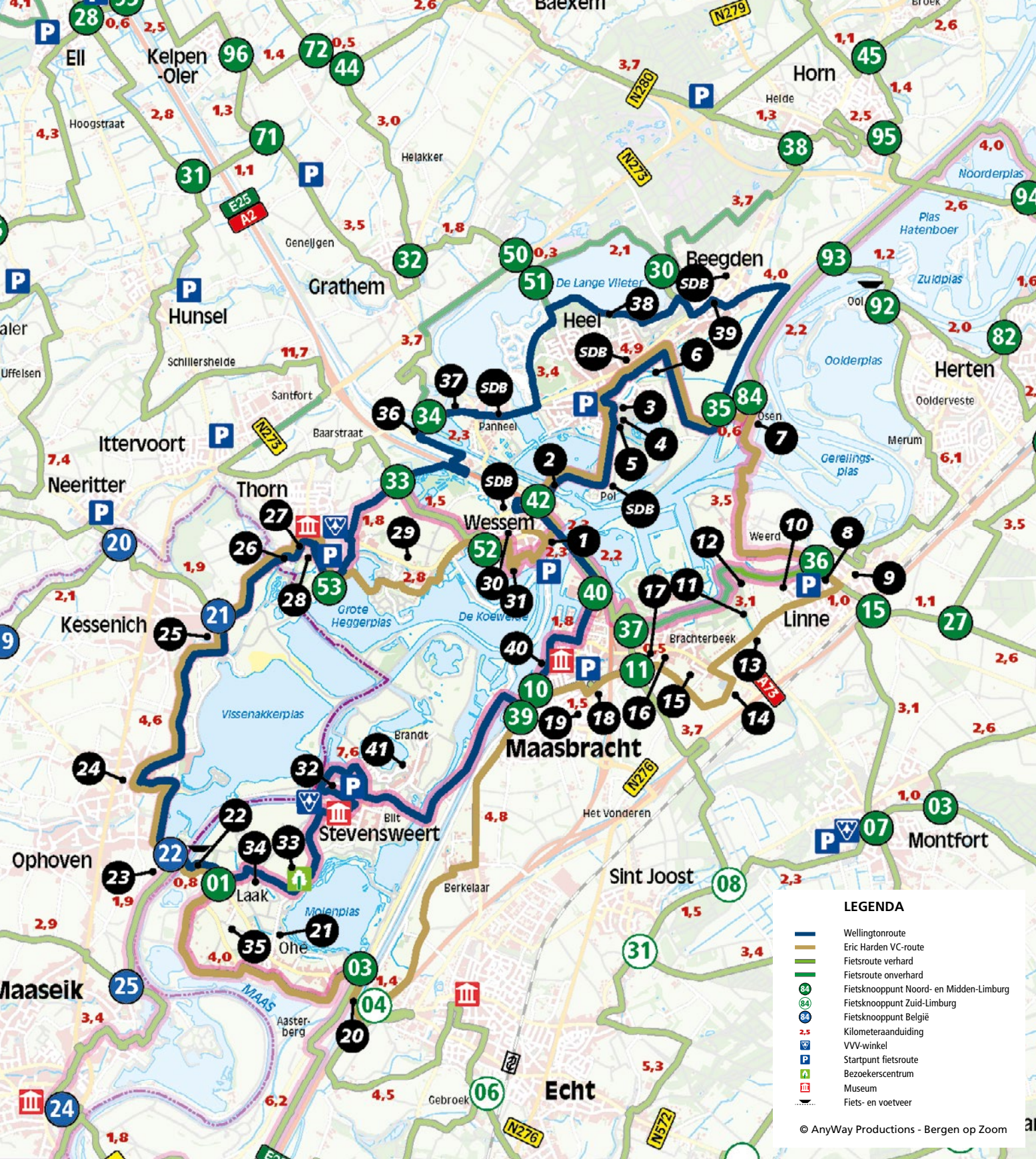
2 KANAAL WESSEM-NEDERWEERT
 Wessem, Polderweg
 Tussen KNP 42 en KNP 35. U fietst over dit kanaal

Na de mislukte luchtlanding bij Arnhem (operatie Market Garden) in september 1944 was het kanaal Wessem-Nederweert tot half november 1944 frontgebied. Wessem werd een Duits bruggenhoofd (uitstulping in vijandelijk gebied) aan de zuidzijde van het kanaal. De sector werd aan geallieerde zijde verdedigd door soldaten van de ernstig onderbemande Belgische Brigade Piron. Het kanaal is gegraven in de twintiger jaren van de 20ste eeuw en verbindt de kanalen rondom Nederweert met de Maas.

3 OORLOGSGRAVEN FINCKEN EN CUIJPERS EN PLAQUETTE OMGEKOMEN BURGERS
 Kerkhof Heel
 Heel, Cataaliumplein
 Tussen KNP 42 en KNP35. U fietst langs het kerkhof

Jan Cuijpers en Frans Fincken waren twee inwoners van Stevensweert. Nadat een vluchtroute voor ontsnapte krijgsgevangenen uit Duitse kampen, waaraan zij hun medewerking verleenden, in het najaar van 1944 was verraden, werd de grond onder hun voeten te heet. In hun poging om naar bevrijd gebied te ontkomen is het duo verdronken in de Maas. De verschillende sterfdata wijzen op de

dag dat hun dode lichamen uit de Maas zijn gehaald. Op de kerkhofmuur bevindt zich een plaquette met daarop de namen van 18 overleden burgers door oorlogsgeweld in Heel, Panheel en Pol.

4 GRAFMONUMENT SYLVESTER BERDEN
 Kerkhof Heel
 Heel, Cataaliumplein
 Tussen KNP 42 en KNP35. U fietst langs het kerkhof

Sylvester Berden (geboren 1919 in Den Haag) was een verzetsman die op bevel van de beruchte politieke Max Ströbel is gefusilleerd in Kessel-Eik. Op 6 september 1944, de dag na Dolle Dinsdag, begon hij in samenwerking met zijn jongere broer Joost vanuit het gesticht Sint Joseph in Heel, waar ze waren ondergedoken, met het illegale krantje "Daalzichtse Berichten Dienst" (DBD). Ook bracht hij Duitse stellingen en gevechtspunten in kaart, waardoor de geallieerden de vijand met grote precisie konden bestoken. Toen de Duitsers gingen onderzoeken hoe dat mogelijk was, ontdekten ze dat er vanuit het gesticht moest worden geseind. Op zondag 5 november 1944 omsingelden vijftig parachutisten Huize Sint Joseph en arresteerden zij Berden, die als pater was verkleed. In zijn kamer werden getypte radiob berichten en schetsen van Duitse gevechtspunten gevonden. Zijn broer wist te ontkomen door over de Maas te zwemmen. Sylvester Berden is herbegraven op het Nationale Erevelde te Loenen in Gelderland.

5 MARIA-RAAM MET OORLOGSTAFEREEL
 (ALLEEN TE BEZICHTIGEN ALS DE KERK GEOPEND IS)
 Heel, Kerkstraat
 Tussen KNP42 en KNP35. U fietst langs de kerk

In de Sint Stephanuskerk van Heel staat op het gebrandschilderde Maria-raam, een cadeau van de parochie aan pastoor Kengen ter gelegenheid van zijn 40 jarig priesterjubileum in 1946, een taferel van de luchtoorlog. Duidelijk herkenbaar zijn de kerk en de Maas met in de nachtelijke hemel geallieerde bommenwerpers. De Duitse zoeklichten proberen de vliegtuigen te vangen in hun lichtbundels. Het glas-in-loodraam werd gemaakt door atelier Max Weiss en bevindt zich in de rechterzijbeuk van de kerk.

6 HEBER-RUTTEN MONUMENT
 Heel, Dorpsstraat
 Tussen KNP 42 en KNP35. U fietst langs het monument

Dit monument is opgericht ter nagedachtenis aan Willem Heber en Mathieu Rutten die tijdens de Tweede Wereldoorlog onderduikers hebben geholpen en die in een concentratiekamp om het leven zijn gekomen. In de loop van 1943 doken duizenden Nederlanders, waaronder veel soldaten, onder om de Arbeitseinsatz in Duitsland te ontlopen en om niet opnieuw in krijgsgevangenschap te geraken. In de bossen tussen Beegden en Baexem verzeen onderduikkampen. Niet alle onderduikers waren voorzichtig. Zo zong een aantal van hen tijdens een plaatselijke kermis een lied met de tekst: "En dat wij onderduikers zijn, dat willen wij weten". Bij een inval in een onderduikkamp achter natuurgebied Heelderpeel vonden de Duitsers een dagboek waarin een onderduiker had getoeterd dat hij bij Heber en Rutten eten had gekregen en naar de Engelse radio had geluisterd.

7 LOCK FORCE MONUMENT
 Osen, Sluisweg
 Tussen KNP84 en KNP36. U fietst langs het monument

Het sluzeneiland Osen, ten westen van de Maas, is nagenoeg de gehele winter '44-'45 in Duitse handen geweest. Bij Linne maakt de Maas een ruime bocht, de zogenaamde Lus van Linne. Het was voor de Duitsers strategisch veel effectiever om het sluiskanaal te verdedigen dan zich achter deze lange Maasbocht terug te trekken. Begin december 1944 wisten de geallieerden wel de sluiswachterswoningen aan de sluis te veroveren. Deze vooruitgeschoven post werd door een zogenaamde lockforce bemand (lock is Engels voor sluis), met de Duitsers op slechts "kanaalbreedte" afstand. De aflossing kon slechts in de nachtelijke uren geschieden. Het monument herinnert aan de inzet van de diverse geallieerde regimentsonderdelen. Pas op 26 februari 1945 wisten de geallieerden het met mijnen bezaaide Duitse bruggenhoofd definitief te zuiveren. Aan de Sluisweg 4/5 staat nog één van de oorspronkelijke sluiswachterswoningen en zijn nog kogelinslagen in de muur te bespeuren. De omgeving van het sluzeneiland is door de oorlogse aanleg van het Lateraalkanaal en de grindwinning onherkenbaar veranderd.

8 PLAQUETTE 1E COMMANDO BRIGADE EN 2 GRAVEN CANADESE RAF-PILOTEN
 Linne, Kerkstraat
 Volg Eric Harden VC-route. U komt langs het kerkhof

9 VREDESMONUMENT
 Linne, Tegenover Tramstraat 1
 Volg Eric Harden VC-route. Sla bij kruising Maasbrachterweg linksaf de Tramweg in

Op het kerkhof bij de kerk van Linne zijn twee Canadese bemanningsleden van een Lancaster-bommenwerper begraven, die op 1 november 1944 in de buurt neerstortte. Vier werden er krijgsgevangen gemaakt en één wist er te ontsnappen. Hij heeft tot aan de bevrijding van Linne op 25 januari 1945 in het dorp ondergedoken

10 MONUMENT BEGRAAFPLAATS BERGERKAMP
 (RECHTERZIJDE VAN HET KERKHOF)
 Linne, Bergerkampweg
 Volg Eric Harden VC-route. Sla op de Maasbrachterweg ter hoogte van de Mergelweg rechtsaf. Neem de 4de weg rechts (Bergerkampweg)

Op de Algemene Begraafplaats Bergerkamp staat een monument met een gedenkplaat met daarop de namen van vier gesneuvelde militairen van Linne. Kaufmann was met zijn amper 20 jaar de jongste omgekomen soldaat van Linne. Hij en Bremmers sneuvelden tijdens de inval van de Duitsers in mei 1940. Schuren is als krijgsgevangene van Japan omgekomen aan de beruchte Birma-spoorlijn. Van Geneijgen is in de naoorlogse Indonesische onafhankelijkheidsstrijd tijdens een patrouille in een hinderlaag gelokt en omgebracht. Het lichaam van hem is nooit gevonden (vandaar geen kruisje maar de v van vermist bij zijn sterfdatum).

11 HOLLE WEG: RILEY'S GULLY
 Linne, Ossenbergerweg
 Volg Eric Harden VC-route. Sla op de Maasbrachterweg ter hoogte van de Ossenbergerweg rechtsaf. Neem de eerste onverharde weg links

Deze holle weg aan de Vlootbeek geeft een goed beeld waarom het voor de bevrijders zo moeilijk was dit gedeelte van de Roerdriehoek op te rollen. De vele van oost naar west lopende beekjes die bij nat weer snel overstromden, maakten het laagliggende terrein zompig, waardoor een mechanische oorlogsvoering met tanks niet mogelijk was en commando's werden ingezet. Op 23 januari 1945 staken ze de Vlootbeek over en wisten in deze holle weg een bruggenhoofd te creëren, die Riley's Gully werd genoemd (gully is Engels voor geul) naar hun commandant Peter Riley.

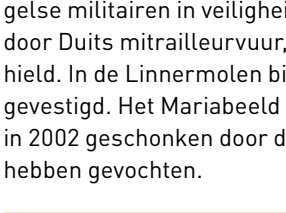
12 VERDWENEN VILLA BETHULA MET DUITSE LOOPGRAVEN
 (RECHTERHEUVEL BIJ DE RUSTPLAATS)
 Linne, Weerderweg
 Volg Eric Harden VC-route. Sla op de Maasbrachterweg ter hoogte van de Ossenbergerweg rechtsaf. Fiets deze weg helemaal af tot de Weerderweg bij de rustbankjes

In het bosgebied aan de Weerderweg lag Villa Bethula, die door de strijd rondom de Vlootbeek in januari 1945 vrijwel geheel in puin werd geschoten en na de oorlog is afgebroken. Bovenop de natuurlijke verhoging in dit bosgebied zijn nog de loopgraven herkenbaar die de Duitsers naar aanloop van de strijd hebben aangelegd. Door begroeiing zijn de loopgraven in de lente- en zomermaanden zeer moeilijk zichtbaar. Tevens zijn nog brokstukken van de villa op de berg terug te vinden. Bethula is Hebreeuws voor jong meisje. De begroeiing van het park rondom de villa is voortdurend bewaard gebleven.

13
PLAQUETTE ERIC HARDEN Linne, Linnerweg (brug) Volg Eric Harden VC-route. U komt over de brug (bij de moten)

Twee gedenkplaten (een in het Engels en een in het Nederlands) in de brug over de Vlootbeek tussen Linne en Maasbracht herinneren aan de gesneuvelde Engelse gewondenverzorger Eric Harden. Vanwege de bittere vrieskuol probeerde hij met gevaar voor eigen leven drie gewonde Engelse militairen in veiligheid te brengen. Hierbij werd hij beschoten door Duits mitrailleurvuur, hoewel hij een rode kruisvatg omhoog hield. In de Linnermolen bij de brug was een Duitse observatiepost gevestigd. Het Mariabeeld in het op de hoek gelegen kapelletje is in 2002 geschonken door de Britse commando's die in dit gebied hebben gevochten.

14
MONUMENT ERIC HARDEN VC Brachterbeek, Bij Stationsweg 74 Volg Eric Harden VC-route. U komt langs het monument (begin onverharde pad)

Monument op de plek waar korporaal Eric Harden van het Royal Army Medical Corps op 23 januari 1945 om het leven is gekomen in zijn poging om drie gewonde militairen van het strijd-

toneel te halen. Voor zijn dappere heldendaad ontving hij postuum het Victoria Cross. Deze hoogste Britse militaire onderscheiding is in de Tweede Wereldoorlog slechts 16 keer uitgereikt. De Engelse generaal sprak bij de postume uitreiking de woorden: "I do not remember ever reading anything more heroic". De kleine opening in de coniferenhaag achter het monument geeft aan van waaruit Harden het slagveld opging. In de boerderij op Stationsweg 74 was de medische hulppost gevestigd. Eric Harden is op het Engelse kerkhof in Nederweert begraven.

15
GEDACHTENISGRAF RECTOR JAN HENDRIX IOP HET ACHTERSTE GEDEELTE VAN HET KERKHOF) Brachterbeek, Tramweg Volg Eric Harden VC-route. U komt langs het kerkhof

Jan Hendrix was in de oorlogsjaren priester van het rectoraat Brachterbeek (in 1946 werd Brachterbeek een volwaardige parochie). Hendrix was lid van de Landelijke Organisatie (LO) van Maasbracht en zorgde o.a. voor hulp aan onderduikers en verzetlieden. In december 1944 werd hij toevallig gearresteerd in het huis van zijn neef en kapelaan Hermkens in Montfort, die daar tot de LO behoorde. Hendrix was daar toen als evacué. Deze neef werd door de Duitse politie gezocht en allen werden gearresteerd. In het concentratiekamp Buchenwald is Hendrix op 9 februari 1945 overleden. In Brachterbeek kreeg hij op het kerkhof een herdenkingsgraf. Hij ligt hier dus niet begraven.

16
VERZETSMONUMENT (ALLEEN TE BEZICHTIGEN ALS HET GEMEENSCHAPSHUIS GEOPEND IS) Brachterbeek, Kerkstraat 1 (gemeenschapshuis Baekerhoes) Volg Eric Harden VC-route. U komt langs het gemeenschapshuis

Het verzetsmonument in de grote verenigingszaal van het gemeenschapshuis Baekerhoes is een bronzen beeldengroep van drie verzetsmensen: postbode Thomas Verreusset uit Maasbracht, Lena Puts en haar

zoon Sjang uit Brachterbeek. De sculptuur symboliseert de inzet van deze (en andere burgers) voor het verzet tijdens de bezettingsjaren. De oprichting van het monument was een initiatief van Jac. Linssen. Als jongeman van 22 jaar moest hij zelf onderduiken. Het beeld is onthuld in 2008 en is ontworpen door de kunstenaars Truus Coumans (1931-2019) uit Haelen.

17
MARIA-NISBEELDJE HUIZE PUTS Let op: privé-terrein Brachterbeek, Rector Hendrixstraat 7 Vanuit KNP 11 ziet u de Rector Hendrixstraat liggen

Het eenvoudige terracotta Maria-beeldje in de zijmuur van het pand aan de Rector Hendrixstraat 7, is in de de zomer van 1945 geplaatst door 'moeder' Lena Puts. Zij deed dit uit

dankbaarheid voor de veilige thuiskomst van haar gezin na de evacuatie van 1944/ 1945 en voor de bescherming over de vele - aan haar goede zorgen toevertrouwde- onderduikers. Haar zoon Sjang was in de oorlog het officiële 'duikhoofd' van Maasbracht en coördineerde vanuit deze functie vele verzetsdaden, onderduiktransporten en onderduikadressen. In het huis, in de oorlog bekend als 'Hotel de la Duik', waren gemiddeld circa 10 onderduikers ondergebracht bij dit toch al grote gezin.

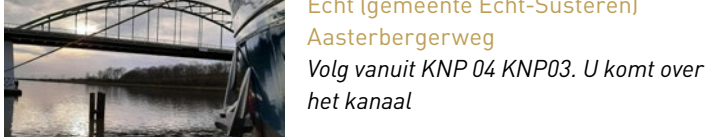
18
HERDENKINGSMONUMENT GERARD MESTROM Maasbracht, Bij Kruisweg 33 Volg vanuit KNP11 KNP 10. U passeert het monument (steen) aan de linkerkant

In december 1944 werd de gehele bevolking van Maasbracht op last van de Duitse bezetter geëvacueerd. Slechts enkele bewoners verkregen toestemming om te blijven. Regelmatig voerde het Duitse gezag controles uit en tegen personen zonder een geldig verblijf werd zeer bruto optgetreden. Eén van deze personen was de toen 33-jarige Gerard Mestrom. Op 28 december 1944 werd hij dood in de buurt van deze plek aange troffen. Naar alle waarschijnlijkheid is Mestrom door een Duitse onderofficier aangehouden en zinneloos gedoodschoten. In 1981 is Gerard Mestrom herbegraven op het Nationale Ereveld te Loe nen. Dit monument is ter gelegenheid van de 75-jarige bevrijding van Maasbracht onthuld. De grote grindsteen is afkomstig uit de Grensmaas.

19
VRIJHEIDSMONUMENT Maasbracht, Tegenover Kruchterstraat 78 Volg vanuit KNP 11 KNP 10. Sla linksaf de Kruchterstraat in en blijf fietsen tot het parkje aan de linkerkant

Het Vrijheidsmonument in Maasbracht is een vrouwenfiguur die haar armen ten hemel heft, terwijl een kind zich aan haar vastklampt. Het monument staat symbool voor het

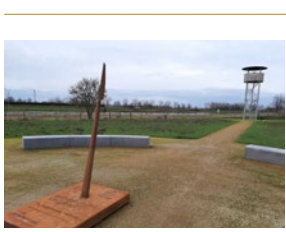
20
JULIANAKANAAL MET BRUG Echt (gemeente Echt-Susteren) Aasterbergerweg Volg vanuit KNP 04 KNP03. U komt over het kanaal

Het Julianakanaal, dat loopt van Borgharen boven Maastricht tot aan Maasbracht, werd in 1935 geopend en was de voltooiing van de Maaskanalisatie. In de Tweede Wereldoorlog had het jonge kanaal een belangrijke strategische functie. Eerst belette het de Duitsers op te rukken naar het westen en later hield het de geallieerde opmars richting Duitsland tegen. Het kanaal telde in die tijd 14 bruggen. In de meidagen van 1940 werd de brug Echt bij Ohé en Laak met succes door het Nederlandse leger opgeblazen. De brug bij het zuidelijker gelegen Roosteren kwam ongeschonden in Duitse handen. Vlakbij deze laatste brug kwam op 30 september 1944 de Amerikaanse opmars vanuit Zuid-Limburg tot stilstand. De oostkant van de Maas bleef daardoor tot eind januari 1945 bezet gebied.

21
KERK EN KERKHOF OHÉ EN LAAK Ohé en Laak, Kerkstraat bij huisnr. 4 Volg vanuit KNP 03 KNP01. Sla rechtsaf bij Graaf De Hompeschstraat. Deze komt uit bij Steenerbos. Aan het einde de kruising schuin oversteken naar Kerkstraat.

Hoewel de Duitsers de kerktoren niet geschikt vonden als observatiepost, werd de OLV Geboortekerk van Ohé en Laak in de frontperiode oktober 1944 - januari 1945 regelmatig door Engelse tanks vanaf de bevrijde Belgische Maasoever onder vuur genomen. Bij de ontruiming van de kerk namen de Duitsers het altaarlinnen in beslag en probeerden ze de brandkast van de sacristie zonder succes open te breken. De kerkklonken waren al eerder geroofd. Op het kerkhof liggen twee Nederlandse oorlogsgraven (respectievelijk links 7-1 en linkerhelft 1e klasse midden 9-3) van de verzetslieden Ber Beunen en Jan Joosten, beiden slechts 28 jaar geworden.

22
VOORMALIG KASTEEL WALBURG Ohé en Laak, Weg naar Walborgh Volg vanuit KNP 01 KNP22. U fietst langs de locatie van het voormalige kasteel

Vanuit het al voor de Tweede Wereldoorlog in verval geraakte kasteel Walburg hielden de Duitsers vanaf september 1944 de geallieerde legers aan de overkant van de Maas nauwlettend in de gaten. Na de bevrijding van Ohé en Laak op 20 januari 1945 werd dit gebied langs de Maas door het Amerikaanse leger gebruikt voor grootscheeps oefeningen ter voorbereiding op het oversteken van de Rijn in Duitsland. Halverwege de jaren tachtig van de 20ste eeuw werd de kasteelruïne helemaal gesloopt om plaats te maken voor de grindwinning, die echter nooit heeft plaatsgevonden. In 2020 zijn de contouren van het landgoed, de tuinen en waterpartijen door de aanleg van wandelpaden, struiken, bomen en planten werd zichtbaar en toegankelijk gemaakt. Voor de uitkijktoren ligt een Archeopunt (let op de speer).
U kunt de Archoe Route Limburg-app op uw telefoon openen om het verhaal van het kasteel te beluisteren.

23
DE SPAENJERD Ophoven, gemeente Kinrooi (B) Maasstraat 84 De Spaenjerd is bij KNP 22 gelegen

De Spaenjerd aan de Maas was een eeuwenoude schippersherberg aan de vaarroute Luik-Roermond. Nadat

de Duitse troepen zich eind september 1944 op deze Belgische Maasoever hadden teruggetrokken richting Thorn, werd de herberg beschoten door Duitse soldaten die verschanst zaten op het kasteel Walburg. Tijdens één van die beschietingen raakte Theo Gielen, een zoon des huizes, dodelijk getroffen door een granaatscherf. De vernielde herberg zelf brandde helemaal af in oktober 1944. Het jaartal 1946 op de gevel aan de Maaszijde herinnert aan het jaar dat de herberg opnieuw werd opgebouwd.

24
PASTOOR ALFONS OVERMANPLAQUETTE (LINKS VAN DE KERK) EN ROZENPARK Geistingen, gemeente Kinrooi (B) Vroenhof Volg vanuit KNP 22 KNP 21. U komt langs de kerk en het rozenpark

Alfons Overman (geboren in het Nederlandse Urmond) is tot aan zijn overlijden in 1950 47 jaar pastoor van Geistingen geweest. In 1941 werd hij in eerste instantie door de Duitsers ter dood veroordeeld voor het verbergen van een neerge schoten Engelse piloot in de sacristie. Toen de Duitse autoriteiten een gratieverzoek van zijn parochianen onder ogen kregen, waarin werd gewezen op zijn grote verdiensten na de Eerste Wereldoorlog als provinciaal voorzitter van een comité om hongerende kinderen uit Oostenrijk-Hongarije op te vangen, werd hij uit de gevangenis ontslagen. De pastoor had een grote verering voor Maria en zag in de wonderbaarlijke vrijlating haar hand. Op zijn initiatief werd na de oorlog bij de kerk een Mariapark aangelegd, dat is gerenoveerd tot een rozenpark.

25
CHRISTUSBEELD Kessenich, gemeente Kinrooi (B) Kerkstraat Volg vanuit KNP 22 KNP 21. U komt langs het Christusbeeld (tegenover de kerk)

Christusbeeld met op de sokkel de namen van de oorlogsslachtoffers van het dorp Kessenich (B) uit de beide wereldoorlogen. De bovenste naam bij de Tweede Wereldoorlog-plaquette is

Gustaaf Beazar, commandant van het Geheim Leger (een Belgische verzetsorganisatie). Hij werd in september 1944 in een schuil-oor tot Rotem (B) met andere Belgische verzetslieden opgepakt. Uiteindelijk werd hij op Nederlands grondgebied in Heer vlakbij Maastricht (vlak voor de bevrijding van deze stad) met 11 anderen, zonder vorm van proces, op 12 september 1944, gefusilleerd. Deze trieste gebeurtenis wordt nog ieder jaar op de 2e zondag van september in Heer herdacht.

26
ZUIL BRIGADE PIRON Thorn, Kessenicherweg/ Beekstraat Volg vanuit KNP 21 KNP 53 U passeert deze zuil (l)

Dit hardstenen zuiltje geeft aan waar op 25 september 1944 vanuit Kessenich (B) de Belgische Brigade Piron Thorn binnentrok. De toenmalige burgemeester Spiertz, die in de vroege ochtend naar Kessenich was gevluht om uit Duitse handen te blijven, was precies op de hoogte van de vijandige posities en wees de drie bren-carriers (rupsvoertuigen) met manschappen de weg. Thorn werd daarop zonder slag of stoot ingenomen. Vlak voor de brug is een luisterplek van de Liberationroute gelegen. U kunt de **QR code met uw telefoon scannen om het verhaal van deze locatie te beluisteren.**

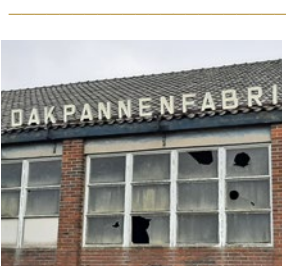
Plaquette waarop de namen zijn gegraveerd van de gesneuvelde militairen van de Brigade Piron tijdens de bevrijding van Thorn en het omliggende kanalegebied in de maanden september/ november 1944. De slechts 1.400 man tellende Belgische brigade moest in Midden-Limburg een front

verdedigen van pakweg twintig kilometer breed, waar normaliter een hele divisie van 13.000 man op ingezet zou worden. De marmeren plaquette is aangebracht op een basement van hardsteen (leen restant van de Thorner stiftgebouwen). Nog jaarlijks wordt in september de bevrijding van Thorn en de inzet van de Brigade Piron met een ceremonie bij dit monument herdacht, waarbij ook een peloton Belgische soldaten aanwezig is.

28
PLAQUETTE BURGERSLACHT-OFFERS THORN Thorn, Wijngaard Volg vanuit KNP 21 KNP 53 Ga rechtsaf de Kerkberg op en fiets naar Wijngaard

Om de burgerslachtoffers van Thorn te herdenken is in 2001 deze plaquette op de Wijngaard onthuld. Thorn betreurd 8 slachtoffers die bij de bevrijding van Thorn en in de frontperiode erna door oorlogsgeweld zijn omgekomen. Thorn werd op 25 september bevrijd en lag daarna in de frontlinie. De situatie was in die periode zo gevaarlijk dat de burgerbevolking alsnog moest evacueren.

29
DAKPANNENFABRIEK (INMIDDELS GESLOTEN EN STEENBAKKERIJ Thorn, Meers 23 en 38

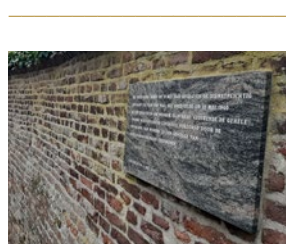
Volg vanuit KNP 53 KNP 52. U ziet nadat u Thorn ultrijdt vanaf het fietspad de schoorsteen van de dakpannenfabriek en u fietst achter de steenbakkerij om

Na de min of meer terloopse bevrijding van Thorn op 25 septem-ber 1944 stuitte de Belgische Brigade Piron in het Wessemerveld tussen Thorn en Wessem op zwaar Duits verzet. Tot aan half november 1944 werd dit een niemandsland, waarbij de onderbe- mande Belgen werden bestookt vanaf de noordkant van het kanaal Wessem-Nederweert en de oostkant van de Maas. In Wessem zaten fanatieke Duitse valscherssoldaten, die regelmatig raids naar Thorn ondernamen. Bij de dakpannenfabriek en de steenbakkerij kwam het tot felle gevechten.

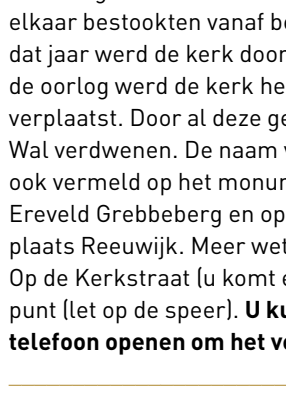
30
"10 MEI MONUMENT" VOOR GESNEUVELDE SOLDATEN EN BURGER-SLACHTOFFERSPLAQUETTE Wessem Tegenover Burg, Joostenlaan 20 Volg vanuit KNP 52 KNP 42. Het monu- ment ligt bij de kruising Burg, Joostenlaan-Kloosterlaan

Dit monument is in 1949 opgericht om de Nederlandse soldaten die op 10 mei 1940 waren geeneveld in de Maassector Wessem te herdenken. De meeste soldaten hebben het leven gelaten in of bij de kazematten van de Maaslinie. Dit was de eerste zuidelijke verdedigingslinie tegen de Duitse inval. Verderop aan het einde van het kanaal Wessem-Nederweert lag de Peel-Raamstelling. Deze verdedigingslinie liep maar tot de Belgische grens. De Duitse over- steek van de Maas bij Wessem, gelegen tussen beide verdediging- slijnies, was een belangrijk strategisch doel omdat na verovering niets meer een opmars naar België in de weg stond. Bij het monu- ment worden ook met twee plaquettes de burgerslachtoffers van Wessem herdacht. Maar liefst 21 inwoners uit Wessem, waaronder burgemeester Tjissen met zijn gezin, zijn omgekomen tijdens het bombardement van Montfort (januari 1945), waar een gedeelte van het dorp in oktober 1945 naar toe was geëvacueerd.

31
PLAQUETTE SOLDAAT VAN DER WAL BIJ KERK WESSEM Wessem, Groenstraat Volg vanuit KNP 52 KNP 42. U komt langs de kerk. De plaquette is op de muur tegenover de kerktoren

Soldaat Van der Wal sneuvelde op 10 mei 1940 op het marktplein van Wessem in een poging om de Duitse soldaten die de Maas waren overgestoken, tegen te houden. Hij werd de volgende dag begraven bij de Sint Medarduskerk. In het najaar van 1944 werd de kerk grotendeels verwoest toen de Duitsers en geallieerden elkaar bestookten vanaf beide Maasoeveres. Op 10 november van dat jaar werd de kerk door Nederlandse SS-ers opgeblazen. Na de oorlog werd de kerk herbouwd, waarbij o.a. de toren werd verplaatst. Door al deze gebeurtenissen is het graf van Van der Wal verdwenen. De naam van de gesneuvelde soldaat wordt ook vermeld op het monument voor de vermisten op het Militair Ereveld Grebbeberg en op het oorlogsmonument in zijn geboorte- plaats Reeuwijk. Meer weten over de geschiedenis van deze kerk? Op de Kerkstraat (u komt er met uw fiets langs) ligt een Archeo- punt (let op de speer).
U kunt de Archoe Route Limburg-app op uw telefoon openen om het verhaal van de kerk te beluisteren.

32
OORLOGSGRAF GERARD VAN DEN BERGH EN KINDERGRAF KINDEREN CLOOSEN Stevensweert Jan van Steffeswertplein Volg vanuit KNP39 KNP1. U komt langs het kerkhof (het graf ligt tegen de muur van de kerk)

De in Stevensweert geboren Gerard van den Bergh was in de meidagen van 1940 dienstplichtig motorordonnans in het Nederlandse leger. Op 15 mei, de dag van de Nederlandse capitulatie, botste hij 's avonds op een slecht verlichte weg in Arkel (Zuid-Holland) met zijn motor tegen een naast de kant geparkeerde vrachtauto. Hij overleed aan zijn verwondingen. In 1941 werd hij herbegraven in Stevensweert. Volgens een krant uit die dagen was zijn doodskist "gedekt met den helm van den overledene". Op het kerkhof bevindt zich ook het kindergraf van de kinderen Cloosen, die op 21 januari 1945 om het leven kwamen tijdens een Engelse granaataanval op 't Reutje-Sint Odiliënberg, waar het gezin als evacué verbleef.

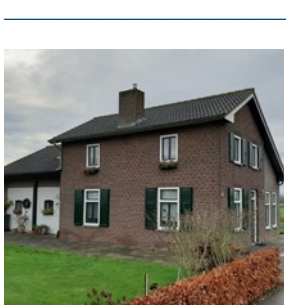
33
GEDENKSTEEN HOMPESCHE MOLEN Stevensweert, Molendijk 6 Volg vanuit KNP39 KNP1. U passeert de molen

Deze in de 18e eeuw gebouwde banmolen (een molen waar de bewoners van Stevensweert door de graaf van kasteel Walburg verplicht werden hun granen te malen) werd op 6 oktober 1944 beschoten door Engelse tanks vanaf de bevrijde Belgische Maas-oever. De hoge molen was namelijk een ideale uitkijpost voor de Duitsers. De schade kon hersteld worden en in 1949 werd de molen opnieuw plechtig geopend, waarbij boven de ingang een gedenkteken werd onthuld. De vertaling van de Latijnse tekst luidt: "In het jaar 1722 heeft de graaf van Walburg mij opgericht. In 1918 heeft de heer H. Sangers-Jessen mij gerestaureerd en in 1949 mij van de ondergang gered."

34
VLIEGTUIGMONUMENT BIJ SINT ANNAKAPEL Ohé en Laak, St. Annastraat 1 Volg vanuit KNP39 KNP1. U komt langs het monument en kapel

In 2005 werd dit Vliegtuigoorlogs- monument van de kunstenaar Ton Piepers uit Weert onthuld ter na- gedachtenis aan de omgekomen vijfkoppige bemanning van de Whitley Mk. V-bommenwerper, die in 1941 neerstorte in Ohé en Laak. Het geallieerde vliegtuig werd op de terugweg van een bombar- dement op Keulen neergehaald door een Duits jachtvliegtuig van de vliegbasis Fliogerhorst Venlo. De eerste brokstukken daalden neer bij de kapel. Het vliegtuig zelf is achter het geboortehuis van Catharina Daemen (stichteres van een kloosterorde) neergestort (tussen KNP1 en KNP3). De Duitsers weigerden de begraafkosten voor "Feindgevallenen" te betalen en schoven de rekening door naar de gemeente. De piloten zijn na de oorlog herbegraven op de Oorlogsbegraafplaats Jonkerbos in Nijmegen. De verantwoorde- lijke Duitse jachtpiloot voor het neerhalen van de bommenwerper, Oberleutnant Dimter, is in 1942 gedood in een luchtgevecht en ligt begraven op het Duitse kerkhof in Ysselsteyn.

35
WEHRMACHTSHUISJE Let op: privé-terrein Ohé en Laak, Aldeneikerweg 2 Volg vanuit KNP39 KNP1. Sla linksaf de Veldstraat 1. Neem daarna de 1ste weg rechts (Aldeneikerweg)

Om de geallieerde bommenwerpers naar Duitsland tegen te houden wierpen de Duitsers aan het begin van de Tweede Wereldoorlog een luchtverdedigingsgordel op. Deze zogenaamde Kammmuberlinie, genoemd naar de oprich- ter Kamhuber die na de oorlog nog generaal werd in de NAVO, liep van Denemarken tot Zwitserland. Een belangrijk onderdeel waren de Wehrmachthuisjes: kleine huisjes waar 6 tot 8 Duitse soldaten in verbleven en die met zoeklichten de nachtelijke hemel afspeurden naar geallieerde vliegtuigen. Met afweergeschut en met jachtvliegtuigen, die o.a. vanaf Fliegerhorst Venlo opstegen, werden deze vliegtuigen neergeschoten. Eén zo'n huisje stond in het Lakerveld en is na de oorlog in gebruik genomen als woning. Momenteel is het huisje nog steeds bewoond, alhoewel door de vele aan- en verbouwingen de oorspronkelijke functie niet meer herkenbaar is.

36
BEVRIJDIGINGSMONUMENT SLUIS PANHEEL Panheel, Thornerweg 11 Volg vanuit KNP 33 KNP 34. U passeert dit monument

Dit bevrijdingsmonument herinnert aan de geallieerde inname op 14 november 1944 van de sluis bij Panheel. De intacte verovering van deze enige sluis in het Kanaal Wessem-Nederweert was essentieel voor het welslagen van de operatie om de nog bezette Midden-Limburgse dorpen ten westen van de Maas te bevrijden. De eerste troepen werden namelijk met amfibievoertuigen over het kanaal gezet, waarvoor een laag wa- terpeil desastreus zou zijn om de steile oevers op en af te komen. De aanleiding om het monument op te richten was de wens van de oud-strijders voor een reünie ter plaatse. Het monument is in 1996 onthuld door de Engelse veteraan Jim Allen (overleden 2002).

37
KAPEL PANHEEL Panheel, Thornerweg 2 Volg vanuit KNP 33 KNP 34. U fietst langs deze kapel

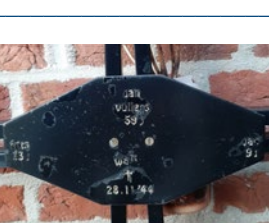
De kapel O.L. Vrouw van het Heilige Hart in Panheel lag in november 1944

in de frontlijn en werd helemaal in puin geschoten. In 1947 her-rees de kapel als een feniks uit haar as tijdens de herbouw met stenen van de oude kapel en verwoeste huizen in de omgeving. Het interieur is zeer bezienwaardig, met glas-in-loodramen van de bekende glazenier Max Weiss.

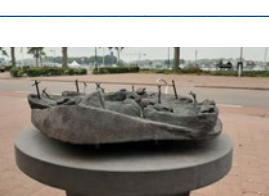
38
VLIEGTUIGMONUMENT AAN DE LANGE VLIETER Heel, Reutsbergpaad/ Baerkespaad Volg Wellington-route. U fietst langs het monument

Dit vliegtuigmonument herinnert aan de Wellington-bommenwerper die in 1943 crashte waar zich nu het waterspaarbekken bevindt. De zes Canadese bemanningsleden vonden allen de dood en liggen tegenwoordig begraven op de Oorlogsbegraafplaats Jonkerbos in Nijmegen. Het vliegtuig werd op de terugvlucht van een raid op de Duitse stad Keulen, waaraan 243 bommenwerpers deelnamen, door een Duits jachtvliegtuig neergeschoten. Het monument met de maaskei werd in 1999 onthuld in aanwezigheid van veteranen en meer dan 20 actief dienende leden van het Canadese luchtsquadron waartoe het vliegtuig behoorde.

39
SINT MARTINUSKERK BEEGDEN OORLOGSMONUMENT KERKHOF Beegden, Dorpstraat/ Kerkstraat Volg KNP 35. U komt langs de kerk en het kerkhof

In het najaar van 1944 bleizen de terugtrekkende Duitsers met een veel te sterke lading dynamiet de kerktoren op, zodat de gehele kerk verwoest werd. Na de oorlog is op dezelfde plek een geheel nieuwe kerk gebouwd met bakstenen van een inmiddels ter ziele gegane steenfabriek uit Beegden. Voor de kerk staat een in 1991 onthuld oorlogsmonument ter nagedachtenis aan de 15 oorlogs- slachtoffers van Beegden. Op het kerkhof zijn vier herkenbare oorlogsgraven. Drie graven zijn van gedeporteerden van de Grote Kerkrazzia op zondag 8 oktober 1944. In de kleine kern Beegden zijn relatief veel mannen opgepakt, maar liefst 108. Het vierde graf is van korporaal Verhulst die in mei 1940 bij het opruimen van een mijnenveld bij Wessem om het leven is gekomen. Dat de oorlogs- ellende in Beegden na de bevrijding van het dorp niet voorbij was, bewijst het smalle ijzeren kruis op het kerkhof tegen de kerkmuur. Het herinnert aan de Duitse granaatbeschieting op 28 november 1944, waarbij vader Vullers en twee zonen de dood vonden.

40
MONUMENT SCHEPENKERKHOF Maasbracht, Havenstraat 12

Volg vanuit KNP 40 KNP 10. U fietst langs het monument

Dit monument herinnert aan de grootste scheepsramp uit de ge- schiedenis van de Nederlandse binnenvaart. Op 30 september 1944 werden in de binnenhaven van Maasbracht 240 schepen door een Duits Sprengcommando met dynamiet tot zinken gebracht. De bezetter wilde daarmee de scheepvaart ontwrichten en tevens voorkomen dat deze schepen in handen van de oprukkende geallieerden zouden vallen. In het naast het monument gelegen Maas Binnenvaartmuseum is een, door ooggetuige Jac. Linssen (na de oorlog oprichter van Linssen Yachts) gemaakte maquette, waarop in mini- atuurschaal het Schepenkerkhof te zien is. Ook bezit het museum tal van foto's van de ramp en een boek met de 240 scheepsnamen. Aan de andere kant van de weg (havenzijde) is een luisterplek van de Liberationroute gelegen.
U kunt de QR code met uw telefoon scannen om het verhaal van deze locatie te beluisteren.

41
OORLOGSMONUMENT Stevensweert, tegenover Eiland 37

Volg vanuit KNP39 KNP1. Sla na bin- nenkomst in Stevensweert bij de rotonde rechtsaf en fiets Eiland in

Op het Wilhelminaplein op het Eiland staat het oorlogsmonument met de namen van de 23 oorlogsslachtof- fers van Stevensweert. Het jongste slachtoffer is de 11 maanden jonge baby Johanna van Aalst die met haar moeder naar Montfort was gevluht en daar in januari 1945 bij het Engelse bombardement samen om het leven zijn gekomen. De gebroeders Harrie en Sef Broers zijn op 5 september 1944 in Kamp Vught gefusilleerd, nadat een vluchtroute voor Franse krijgsge- vangenen, waarvan zij een schakel vormden, was verraden door infiltranten. Hun namen worden ook vermeld op het gedenkteken in het Nationaal Monument Kamp Vught.

SDB
"SPOREN DIE BLEVEN-MONUMENTEN"

Pol, Panheel, Heel, Beegden, Wessem

Pol (tussen KNP42 en 35, Pol), Panheel (langs Wellingtonroute, Heelderweg).

Beegden (Biezenstraat), Wessem (Van Horneplein), Heel (Heerbaan)

"De Sporen die bleven-monumenten" herinneren aan de razzia's die de bezetter heeft gehouden in het deel van de streek tussen Peel en Maas, dat in de herfst van 1944 nog in Duitse handen was. Meer dan 3.000 mannen zijn opgepakt om onder vaak erbarmelijke omstandigheden dwangarbeid te verrichten in Duitsland. Deze razzia's zijn de geschiedenis ingegaan als de Grote Kerkrazzia, omdat een groot deel op zondagochtend 8 oktober werd opgepakt toen zij na afloop van de mis hun kerk verlieten. Ter herinnering aan deze gebeurtenis en om erkenning van het leed dat de ge- deporteerden werd aangedaan, is 60 jaar na deze deportaties in 45 dorpen in Noord- en Midden-Limburg een monumentenreeks opgericht. In de gemeente Maasgouw zijn in totaal vijf "Sporen die bleven-monumenten" geplaatst.